

ćirilicnog i latiničnog pisma bilo je 38%, dok je prvom prednost davalo 56%, što otprilike odgovara procentu onih koji su podržali novi ustav na referendumu iz oktobra 2006. godine. Da je ustav, kao deo Koštuničine “kontrastrategije”, uzrokovao gomilu funkcionalnih problema (autonomija Vojvodine, fiktivne ingerencije nad Kosovom, lokalna samouprava) svesni su i ljudi koji su doskora bili na vlasti, baš kao i bivši predsednik Saveznog Ustavnog suda Momčilo Grubač.

U potrazi za simboličkim lepkom.

Posmatranje politike kao “stvar simbola” je metodološki ispravno usled postojanja jasnih kauzalnih veza između političke moći i sticanja kontrole nad simbolima, kako je primetio Ivan Čolović. Upotrebljavajući mitske matrice, srpski političari su uglavnom težili poetizaciji društvene stvarnosti sa veoma određenim namerama. Nacionalna simbolika obično ulepšava prošlost opravdavajući narode i države u sadašnjosti, dok se pomoću državne ikonografije učvršćuje osećaj zajedništva.

S obzirom da je značajan deo sadržaja simbola subjektivan, to su oni efikasan medij upravo zbog te svoje nepreciznosti i subjektivnog doživljaja. Kroz njih narodi govore istim jezikom, ponašaju se slično, učestvuju u sličnim ritualima, nose sličnu odeću itd. Simboli neprekidno transformišu postojanje razlika u sličnosti ili, da se poslužim izrazom slavnog britanskog antropologa, „simboli sačinjavaju i oživljavaju stvarnost granica zajednice” (Anthony P. Cohen).

Elementi državne ikonografije sadrže simbolički “lepak” oko koga stanovništvo razvija osećaj zajedništva. Ovo je naročito bilo od značaja u multinacionalnim državama poput Čehoslovačke, Jugoslavije i SSSR. Iz tog osećaja zajedništva razvijaju se patriotizam i nacionalizam kao javna podrška državi. Istina, ta lojalnost državi se može ispoljavati i kroz poštovanje zakona, vojne obaveze, ili kroz plaćanje poreza i ostalih državnih nameta (npr. tokom 2011. državna televizija RTS je naplatila svega 41% sredstava od tv-pretplata), dok zauzvrat stanovništvo dobija osećaj identiteta i zajedništva sa ostalim članovima nacije koji se prenose kroz generacije preko porodice, školskog sistema i ostalih društvenih ustanova. Teorijski, uspeh ove “generacijske reprodukcije” identifikovanja sa državnom ikonografijom može doprineti njenoj stabilnosti, koherentnosti i dugovečnosti.

Nacionalisti su obično veoma svesni značaja nacionalnih insignija, bez obzira na čestu banalizaciju simbola, zbog čega se pripadnici nacije često mogu osećati kao “neuke žrtve” i “konzumenti kiča”, kako metaforično zaključuje Vuk Perišić. Zanimljivo je da mnoge republike koriste i određenu dozu tradicionalnog kraljevskog ceremonijala radi uzdizanja političara koji je izabran na čelo države. Dovoljno je setiti se ustoličenja Miloševića za predsednika SRJ iz jula 1997. i njegove odluke da svoje predsedničke aktivnosti preseli u Beli dvor, nekadašnju (i sadašnju) rezidenciju dinastije Karađorđević. Slika Miloševićeve porodice kako Titovim mercedesom kreće ka Dedinju trebalo je da izazove neku perversnu mešavinu nacionalsocijalističkog i rojalističkog sentimenta ali ju je pokvarila akcija demonstancata iz Pionirskog parka koji su crnu limuzinu zasuli „plotunima” poderane obuće.

Srpska državna himna “Bože pravde”, usvojena od strane srpskih dinastija Obrenovića i Karađorđevića krajem 19. i početkom 20. veka, bila je simbol jedinstva koje je u stanju da prevaziđe sve narodne podele, pa čak i dinastičko rivalstvo. Vek kasnije, nakon raspada Jugoslavije, Miloševićev režim je odbio da je usvoji u parlamentu jer ju je opozicioni lider Vuk Drašković koristio na antirežimskim protestima. Jednostavno, bila je simbol opozicije režimu, bez obzira na ideološki profil demonstancata. Umesto toga, vladajuća većina je favorizovala borbenu pesmu “Marš na Drinu” i elegičnu melodiju koju su srpski vojnici pevali na Krfu, nakon povlačenja pred austrougarskom vojskom preko Albanije (“Tamo daleko”),